

PRIEGLOBSČIO POLITIKA

ES prieglobsčio politikos tikslas – suteikti tinkamą statusą bet kuriam trečiosios šalies piliečiui, kuriam vienoje iš valstybių narių reikalinga tarptautinė apsauga, ir užtikrinti, kad būtų laikomasi negražinimo principo. Todėl Sąjunga siekia sukurti bendrą Europos prieglobsčio sistemą.

TEISINIS PAGRINDAS

- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 67 straipsnio 2 dalis, 78 ir 80 straipsniai;
- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis.

TIKSLAI

ES siekia sukurti bendrą prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politiką norint suteikti tinkamą statusą visiems trečiųjų šalių piliečiams, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir užtikrinti, kad būtų laikomasi negražinimo principo. Ši politika turi atitikti 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją dėl pabėgėlių statuso ir jos 1967 m. sausio 31 d. protokolą. Nei SESV, nei Chartijoje nėra sąvokų „prieglobstis“ ar „pabėgėlis“ apibrėžčių, tačiau abu šie terminai akivaizdžiai susiję su Ženevos konvencija ir jos protokolu.

LAIMĖJIMAI

A. Amsterdamo ir Nicos sutarčių indėlis

Pagal 1993 m. Maastrichto sutartį ankstesnis tarpvyriausybiniis bendradarbiavimas prieglobsčio srityje buvo įtrauktas į ES institucinę sistemą. Taryba, kaip pagrindinis dalyvis, turėjo įtraukti Komisiją į savo darbą ir informuoti Parlamentą apie savo prieglobsčio iniciatyvas; Europos Sąjungos Teisingumo Teismas prieglobsčio srityje kompetencijos neturėjo.

Pagal 1999 m. įsigaliojusią Amsterdamo sutartį ES institucijoms suteikta naujų įgaliojimų pasinaudojant specialiu instituciniu mechanizmu prieglobsčio srities teisės aktams rengti: penkerių metų pereinamasis laikotarpis su bendra Komisijos ir valstybių narių iniciatyvos teise, o sprendimas Taryboje priimamas vieningai, pasikonsultavus su Parlamentu; ESTT taip pat įgijo jurisdikciją konkrečiais atvejais. Amsterdamo sutartyje taip pat numatyta, kad pasibaigus pradiniam penkerių metų etapui Taryba gali nuspręsti taikyti įprastą bendro sprendimo procedūrą, o savo sprendimus priimti kvalifikuota

balsų dauguma. Tokį sprendimą Taryba priėmė 2004 m. pabaigoje, o bendro sprendimo procedūra (dabar vadinama įprasta teisėkūros procedūra) taikoma nuo 2005 m.

Europos Vadovų Taryba, 1999 m. spalio mėn. priėmusi Tamperės programą, nusprendė, kad bendros Europos prieglobsčio sistemos įgyvendinimas turėtų vykti dviem etapais: nustačius bendrus būtiniausius standartus trumpuoju laikotarpiu turėtų būti nustatyta bendra procedūra ir vienodas statusas tiems, kuriems suteiktas prieglobstis visoje Sąjungoje galioja per ilgesnį laikotarpį.

Todėl 1999–2004 m. buvo pirmasis bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) etapas, kuriuo nustatyti valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (pakeičiantys tarptautinę (tarpvvyriausybinę) 1990 m. Dublino konvenciją), įskaitant Europos prieglobsčio daktiloskopinių duomenų bazės (EURODAC), skirtos pirštų atspaudų duomenims saugoti ir lyginti, sukūrimą. Taip pat apibrėžti bendri minimalieji standartai, kurių turi laikytis valstybės narės, priimdamos prieglobsčio prašytojus, nustatytos priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų sąlygos ir suteikiamos apsaugos pobūdis, taip pat nustatytos pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo procedūros. Kiti teisės aktai buvo susiję su laikina apsauga esant masiniam antplūdžiui.

2004 m. lapkričio mėn. Hagos programoje buvo raginama antrojo etapo priemonės ir veiksmus priimti iki 2010 m. pabaigos, pabrėžiant ES siekį nustatyti griežtesnius standartus nei minimalieji standartai ir sukurti bendrą prieglobsčio tvarką, apimančią bendrąsias garantijas ir vienodą asmenų, kuriems suteikta apsauga, statusą. 2008 m. Europos imigracijos ir prieglobsčio pakte šis terminas atidėtas iki 2012 m.

B. Lisabonos sutartis

2009 m. gruodžio mėn. įsigaliojusi Lisabonos sutartis pakeitė padėtį, nes pakeitė prieglobsčio srityje taikomas priemones – nuo minimaliųjų standartų nustatymo pereita prie bendros sistemos dėl vienodo statuso ir vienodų procedūrų sukūrimo.

Į šią bendrą sistemą turi būti įtraukta:

- vienodas prieglobsčio statusas;
- vienodas papildomos apsaugos statusas;
- bendra laikinos apsaugos sistema;
- bendros vienodo prieglobsčio statuso arba papildomos apsaugos statuso suteikimo ir atėmimo procedūros;
- kriterijai ir mechanizmai, pagal kuriuos nustatoma, kuri valstybė narė yra atsakinga už prašymo nagrinėjimą;
- priėmimo sąlygų standartai;
- partnerystė ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis.

Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, SESV 80 straipsnyje taip pat aiškiai nustatytas solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo tarp valstybių narių principas, įskaitant jo finansinius padarinius. ES veiksams, susijusiems su prieglobsčiu, prireikus, turėtų būti numatytos atitinkamos šio principo užtikrinimo priemonės. Sutartimi taip pat iš esmės pakeista sprendimų prieglobsčio klausimais priėmimo tvarka, numačius bendro

sprendimo procedūrą kaip standartinę procedūrą. Taip pat gerokai patobulinta ESTT vykdoma teisminė priežiūra. Nuo šiol pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą gali bet kuris valstybės narės teismas, o ne vien (kaip buvo anksčiau) nacionalinis galutinės instancijos teismas. Tai suteikė galimybę labiau plėtoti Teisingumo Teismo praktiką prieglobsčio klausimais.

2009 m. gruodžio 10 d. Europos Vadovų Tarybos priimtoje Stokholmo programoje 2010–2014 m. laikotarpiui dar kartą įtvirtintas tikslas „sukurti bendrą apsaugos ir solidarumo erdvę, grindžiamą bendra prieglobsčio suteikimo procedūra ir vienodu asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, statusu“. Programoje ypač pabrėžiama būtinybė skatinti veiksmingą solidarumą su valstybėmis narėmis, kurios patiria ypač didelį spaudimą, ir vaidmens, kurį turėtų atlikti naujasis Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO), svarba.

Nors Komisija pateikė savo pasiūlymus dėl antrojo BEPS etapo dar 2008–2009 m., derybos vyko lėtai. Todėl, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, buvo patvirtintas antrasis BEPS etapas, kai dėmesys skiriamas nebe minimaliesiems standartams, o bendrai prieglobsčio suteikimo tvarkai, atsižvelgiant į vienodą apsaugos statusą.

C. Pagrindinės galiojančios teisinės priemonės ir dabartinės pastangos vykdyti reformas

Išskyrus [Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva](#), kurios nauja redakcija įsigaliojo 2012 m. sausio mėn., kitų naujų redakcijų teisės aktai įsigaliojo tik 2013 m. liepos mėn. ([EURODAC reglamentas](#), [Reglamentas „Dublinas III“](#), [Priėmimo sąlygų direktyva](#), ir [Prieglobsčio procedūrų direktyva](#)), o tai reiškė, kad vėluojantis jų perkėlimas į nacionalinę teisę 2015 m. liepos mėn. viduryje sutapo su migracijos krizės įkarščiu. 2014 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba nustatė strategines teisėkūros ir veiklos planavimo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje [gaires](#) (SESV 68 straipsnis) ateinantiems metams, remdamasi 2014 m. kovo mėn. [Komisijos komunikatu](#) ir Stokholmo programos įgyvendinimo pažanga. Šiose gairėse pabrėžiama, kad visiškas ir veiksmingas BEPS perkėlimas į nacionalinę teisę yra didžiausias prioritetas.

Atsižvelgdama į nuo 2014 m. patiriamą migracijos spaudimą Komisija 2015 m. gegužės mėn. paskelbė [Europos migracijos darbotvarkę \(4.2.3.\)](#), kurioje pasiūlė kelias priemones šiam spaudimui mažinti, įskaitant migrantų antplūdžio valdymo požiūrį, kurį sukūrė EASO, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (anksčiau – FRONTEX) ir Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europol), kurie dirba vietoje kartu su migrantų antplūdžiu susiduriančiomis valstybėmis narėmis, kad greitai nustatytų atvykstančių migrantų tapatybę, juos užregistruotų ir paimtų pirštų atspaudus. Šis migrantų antplūdžio valdymo požiūris taip pat skirtas padėti įgyvendinti skubaus perkėlimo Europos Sąjungoje mechanizmą, taikomą iš viso 160 000 asmenų, kuriems reikia tarptautinės apsaugos; šį mechanizmą Komisija pasiūlė kaip pagalbą Italijai ir Graikijai ir Taryba jį patvirtino [2015 m. rugsėjo 14 d.](#) ir [rugsėjo 22 d.](#) po konsultacijų su Parlamentu. Tarybos sprendimas vėliau buvo paliktas galioti pagal 2017 m. rugsėjo 6 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo [sprendimą](#). Perkėlimas Europos Sąjungoje – mechanizmas, kuriuo praktiškai įgyvendinamas SESV 80 straipsnyje nustatytas solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo principas. Tačiau perkėlimo rodikliai buvo [mažesni, nei tikėtasi](#), ir perkėlimas vyko lėtai.

Europos migracijos darbotvarkėje taip pat nustatyti kiti veiksmai siekiant vykdyti BEPS reformą, kurie 2016 m. gegužės ir liepos mėn. buvo pristatyti dviejuose pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų rinkiniuose ir kuriuos Parlamentas ir Taryba aptarė per visą kadenciją, kuri baigėsi 2019 m. gegužės mėn., nepriėmus jokių teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl to, kad Taryboje buvo blokuojami dokumentai arba sustabdyti konkretūs dokumentai dėl susijusių dokumentų blokavimo. Teisėkūros iniciatyvų rinkiniu siekiama be kita ko pagerinti BEPS siūlant tiesiogiai taikomas taisykles, o ne direktyvas (išskyrus priėmimo sąlygas, kurioms ir toliau taikoma direktyva, todėl jos turi būti įgyvendintos nacionalinėje teisėje). Šis rinkinys apima:

- priemonės, skirtas [prieglobsčio procedūroms](#) supaprastinti, paaiškinti ir sutrumpinti, prieglobsčio prašytojams taikomoms bendroms garantijoms užtikrinti ir griežtesnėms kovos su piktnaudžiavimu taisyklėms užtikrinti, įskaitant bendrą saugių kilmės šalių sąrašą, kuris iš pradžių buvo pasiūlytas kaip [atskiras reglamentas](#). 2018 m. balandžio 25 d. Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų (LIBE) komitetas priėmė [pranešimą](#).
- asmenis, kurie gali įgyti teisę į tarptautinę apsaugą (žr. [Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva](#)), tam, kad būtų pasiekta didesnė pripažinimo lygio ir apsaugos formų konvergencija, įskaitant labiau ribojančias nuostatas dėl sankcijų, taikomų prašytojų antrinio judėjimo atveju, ir privalomo statuso peržiūrų net ir pripažintų pabėgėlių atveju: 2017 m. birželio 15 d. LIBE komitetas priėmė [pranešimą](#).
- 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija) ([Priėmimo sąlygų direktyva \(nauja redakcija\)](#)) pakeitė pirmojo etapo Tarybos direktyvą 2003/9/EB, nustatančią minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo. Naujos redakcijos direktyva siekiama užtikrinti orumo ir labiau suderintus priėmimo sąlygų standartus, pvz., galimybę gauti būstą, maistą, aprangą, sveikatos priežiūrą (įskaitant medicininę ir psichologinę priežiūrą), nepilnamečių švietimą ir galimybę įsidarbinti tam tikromis sąlygomis. 2016 m. liepos 13 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl [teisėkūros procedūra priimamo akto](#) dėl naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos reformos. 2017 m. balandžio 25 d. LIBE komitetas priėmė [pranešimą](#) dėl Komisijos teisėkūros pasiūlymo.
- [Dublino reglamento](#), kuriame numatyti valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai (iš esmės pirmoji atvykimo šalis), reformą. Pasiūlyme išsaugomi dabartiniai Dublino sistemos kriterijai, papildant juos korekcinio paskirstymo mechanizmu siekiant palengvinti valstybių narių, kurios patiria neproporcingą spaudimą, padėtį. 2017 m. spalio 19 d. LIBE komitetas priėmė [pranešimą](#).
- „Eurodac“ [prieglobsčio prašytojų pirštų atspaudų duomenų bazės](#) peržiūrą, kad būtų įtraukti trečiųjų šalių piliečių, kurie neprašo tarptautinės apsaugos, tačiau ES yra neteisėtai apsistoję, asmens duomenys, teisėsaugos institucijoms suteikiant prieigą prie duomenų bazės, ir imant visų ne jaunesnių kaip šešerių metų amžiaus vaikų pirštų atspaudus, kad būtų lengviau juos atsekti ir palengvinti šeimos susijungimą. 2017 m. gegužės 30 d. LIBE komitetas priėmė [pranešimą](#).

- EASO pertvarkymą iš ES remiamojo pobūdžio agentūros į visavertę [ES prieglobsčio agentūrą](#) (angl. EUAA), kuri būtų atsakinga už tai, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos BEPS veikimui, visoje ES būtų užtikrinta konvergencija vertinant prieglobsčio prašymus ir būtų stebimas Sąjungos teisės taikymas operatyviniu ir techniniu aspektais, be kita ko, padedant valstybėms narėms rengti nacionalinius ekspertus. Parlamentas savo [pranešimą](#) dėl pasiūlymo priėmė 2016 m. gruodžio 8 d., o 2017 m. birželio mėn. viduryje pasiektas esminis preliminarus susitarimas su Taryba. 2018 m. rugsėjo 12 d., nors 2017 m. birželio mėn. preliminarus susitarimas vis dar buvo sustabdytas, Komisija priėmė [iš dalies pakeistą pasiūlymą](#) dėl reglamento dėl Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 439/2010. Iš dalies pakeistame pasiūlyme pateikiami tam tikri paaiškinimai, visų pirma susiję su EUAA veiklos užduotimis, ir juo siekiama suderinti tam tikras preliminarus susitarimo dėl EUAA nuostatas su naujo reglamento dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) projektu (pasiūlytu tuo pačiu metu 2018 m. rugsėjo mėn.) ir toliau stiprinti šių dviejų agentūrų bendradarbiavimą. 2018 m. gruodžio 10 d. LIBE komitetas atmetė iš dalies pakeistą pasiūlymą ir primygtinai reikalavo sudaryti preliminarų susitarimą, kaip vienintelį tvirtą pagrindą naujiems agentūros įgaliojimams.
- [Sąjungos lygmens perkėlimo į ES sistemą](#), kuria būtų nustatytos bendrosios ES trečiųjų šalių piliečių priėmimo taisyklės, įskaitant finansinę paramą valstybių narių vykdomiems perkėlimo į ES veiksmams, taip papildant dabartines *ad hoc* daugiašales ir nacionalines perkėlimo į ES programas. 2017 m. spalio 12 d. LIBE komitetas priėmė [pranešimą](#) dėl pasiūlymo. 2018 m. birželio 13 d. Parlamentas ir Taryba pasiekė preliminarų susitarimą dėl pagrindinių reglamento elementų.
- 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą ([Laikinosios apsaugos direktyva](#)) parengta kaip netikėto perkeltųjų asmenų masinio srauto valdymo ir neatidėliotinos apsaugos suteikimo pagrindas. Šios direktyvos tikslai – sumažinti valstybių narių politikos, susijusios su perkeltųjų asmenų priėmimu ir elgesiu su jais masinio antplūdžio atvejais, skirtumus ir skatinti valstybių narių solidarumą. Tačiau dėl reikalavimo, kad sprendimai Taryboje būtų priimami vieningai, dėl šios direktyvos nuostatų neapibrėžtumo ir įtampos tarp valstybių narių Taryboje kalbant apie naštos pasidalijimą, ji niekada nebuvo taikoma praktikoje, nepaisant to, kad nuo jos parengimo ne kartą į ES masiškai plūdo pabėgėliai.

2020 m. rugsėjo 23 d. Komisija paskelbė [Naują migracijos ir prieglobsčio paktą](#), kad būtų iš naujo pradėta sustabdyta BEPS reforma. Šiuo paktu siekiama naujos atsakomybės ir solidarumo pusiausvyros. Komisija siūlo prieglobsčio procedūrą integruoti į bendrą migracijos valdymą, susiejant ją su išankstiniu patikrinimu ir gražinimu; jame visų pirma siūloma:

- Iš dalies pakeisdama savo 2016 m. pasiūlymą dėl prieglobsčio procedūros reglamento, naują pasienio procedūrą, kuria siekiama greitai nustatyti atvykstančių

migrantų statusą, kuri taip pat apima pasienio procedūrą dėl gražinimo ([iš dalies pakeistas pasiūlymas dėl Prieglobsčio procedūros reglamento](#), (angl. APR).

- Patikrinimo prieš atvykimą procesas, kuris turėtų būti taikomas visiems prie išorės sienos esantiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka atvykimo sąlygų arba išlaipinami po paieškos ir gelbėjimo operacijos ([pasiūlymas dėl Patikrinimo prieš atvykimą reglamento](#)).
- Šiuo [pasiūlymu](#) dėl Prieglobsčio ir migracijos valdymo reglamento (angl. AMR) nustatoma bendra sistema, kad neteisėtai atvykstančių asmenų problema galėtų spręsti ne kelios valstybės narės, o visos. Komisija siūlo keletą naujų elementų, susijusių su atsakomybės už prieglobsčio prašymą nustatymu, ir naują solidarumo mechanizmą, kuriuo daugiausia dėmesio skiriama perkėlimui Europos Sąjungoje (visų pirma didžiajai migrantų, išlaipintų po paieškos ir gelbėjimo operacijų jūroje, daliai) ir gražinimo rėmimui. Todėl Komisija atsiėmė savo 2016 m. Dublino pasiūlymą, nes jo elementai buvo įtraukti į AMR.
- [Reglamentas dėl krizinių ir force majeure situacijų](#), skirtas reaguoti į išimtinės neteisėtai atvykstančių trečiųjų šalių piliečių masinio srauto aplinkybes, siekiant valstybėms narėms suteikti lankstumo reaguoti krizės metu ir užtikrinti, kad AMR numatyta solidarumo sistema būtų pritaikyta krizės atveju. Todėl Komisija atsiėmė savo [2015 m. pasiūlymą dėl krizinio perkėlimo Europos Sąjungoje mechanizmo](#).
- [Iš dalies pakeistame 2016 m. pasiūlyme dėl EURODAC](#) reglamento numatoma jį pertvarkyti į ES duomenų bazę, kad būtų remiama bendra prieglobsčio, perkėlimo į ES ir neteisėtos migracijos sistema, įskaitant gražinimo politiką, ir ji būtų visiškai sąveiki su sienų valdymo duomenų bazėmis.

Be to, Komisija siūlo remtis jau padaryta pažanga dėl **likusių** dokumentų, o Parlamentas ir Taryba raginami kuo greičiau daryti pažangą, visų pirma Priskyrimo reglamento, Priėmimo sąlygų direktyvos, Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros ir Sąjungos lygmens perkėlimo į ES ir humanitarinio priėmimo sistemos srityse. Galiausiai Komisija [Rekomendacijoje dėl teisėtų būdų gauti apsaugą ES](#) rekomenduoja, kad valstybės narės 2021 m. įgyvendintų savo neįvykdytus 2020 m. perkėlimo įsipareigojimus, ir ragina valstybes nares nustatyti kitus humanitarinio priėmimo būdus, pavyzdžiui, šeimos susijungimą ir bendruomeninio ar privataus rėmimo programas, taip pat papildomus su švietimu ir užimtumu susijusius būdus, ir labiau jais naudotis.

D. Išorės aspektas

2011 m. Komisija priėmė Visuotinį požiūrį į migraciją ir judumą (VPMJ) – tai visa apimantis ES išorės migracijos ir prieglobsčio politikos pagrindas. Jame apibrėžiama, kaip ES vykdo politinį dialogą ir bendradarbiauja su ES nepriklausančiomis šalimis, kuris grindžiamas aiškiai apibrėžtais prioritetais. Jis integruotas į bendrus ES išorės veiksmus, įskaitant vystomąjį bendradarbiavimą. Pagrindiniai Visuotinio požiūrio tikslai – geriau organizuoti teisėtą migraciją, užkirsti kelią neteisėtai migracijai ir kovoti su ja, kuo labiau padidinti migracijos ir judumo poveikį vystymuisi ir skatinti tarptautinę apsaugą.

Europos Vadovų Taryba ir Turkija 2016 m. kovo mėn. pasiekė susitarimą, pagal kurį siekiama sumažinti neteisėtų migrantų srautą į Europą, vykstantį per Turkiją. Pagal

[ES ir Turkijos pareiškimą](#) visi nauji iš Turkijos į Graikijos salas atvykstantys neteisėti migrantai ir prieglobsčio prašytojai, kurių prieglobsčio prašymai pripažinti nepriimtinais, turėtų būti gražinami į Turkiją. Taip pat į Turkiją gražinus vieną Sirijos pilietį kitas Sirijos pilietis turėtų būti perkeltas į ES, mainais už tai Turkijos piliečiams didesniu mastu liberalizuojamas vizų režimas ir iki 2018 m. pabaigos sumokama 6 mlrd. EUR pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę. 2019 m. spalio 16 d. Komisijos [Pažangos ataskaitoje dėl Europos migracijos darbotvarkės įgyvendinimo](#) nurodoma, kad šis pareiškimas ir toliau atliko svarbų vaidmenį užtikrinant, kad migracijos problema rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje būtų veiksmingai sprendžiama. Tačiau ataskaitoje pabrėžiama, kad šiuo metu Turkija susiduria su didėjančiu migracijos spaudimu, nes platesniame regione išlieka nestabilumas, o ES, pasitelkdama Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę, kuriai skirta 6 mlrd. EUR, teikia gyvybiškai svarbią paramą žmonėms, kuriems jos reikia.

Pasaulio lygmeniu 2016 m. rugsėjo mėn. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja vienbalsiai priėmė [Niujorko deklaraciją dėl pabėgėlių ir migrantų](#) – tai labai svarbi politinė deklaracija, kuria siekiama pagerinti tarptautinės bendruomenės atsaką į didelio masto pabėgėlių ir migrantų judėjimą, taip pat užsitęsusias pabėgėlių padėties problemas. Atsižvelgiant į tai, 2018 m. buvo priimti du pasauliniai susitarimai dėl pabėgėlių ir dėl kitų migrantų. Niujorko deklaracijoje nustatyta Visapusiška reagavimo į pabėgėlius sistema, pagal kurią numatyti konkretūs veiksmai, kurių reikia imtis siekiant sumažinti priimančiųjų šalių patiriamą spaudimą, padidinti pabėgėlių savarankiškumą, suteikti daugiau galimybių naudotis trečiųjų šalių siūlomomis priemonėmis ir teikti paramą sudarant tokias sąlygas kilmės šalyse, kad būtų užtikrintas saugus ir orus sugrįžimas. Remdamasi šiais keturiais pagrindiniais tikslais, 2018 m. gruodžio 17 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja patvirtino [Pasaulinį susitarimą dėl pabėgėlių](#).

E. Prieglobsčio politikai skiriamos lėšos

Pagrindinė finansavimo iš ES biudžeto priemonė prieglobsčio srityje yra Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas ([PMIF](#)). Jam 2014–2020 m. laikotarpiui skirta lėšų suma neseniai padidinta nuo 3,31 mlrd. EUR iki 6,6 mlrd. EUR. Kito ilgalaikio 2021–2027 m. laikotarpio ES biudžeto finansavimas pagal naująjį PMIF vėl padidintas iki 9,9 mlrd. EUR, *inter alia*, siekiant veiksmingai ir humaniškai valdyti migraciją, prieglobstį ir integraciją, įskaitant finansinę paramą valstybių narių solidarumui, kurį rodo perkėlimo į ES ir Europos Sąjungoje įgyvendinimas. Kitos ES finansavimo priemonės, tokios kaip Europos socialinis fondas (ESF) ([2.3.2](#)), Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas (EPLSAF) ([2.3.9](#)) ir Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) ([3.1.2](#)), taip pat skiria lėšas, kurias naudojant siekiama paremti pabėgėlių ir migrantų integraciją, tačiau tokiems tikslams skirta lėšų dalis į biudžeto eilutes nėra įtraukta atskirai ir todėl nėra aiški.

Pradinis 2014–2020 m. laikotarpio asignavimas [EASO](#) (būsimai ES prieglobsčio agentūrai) taip pat padidintas nuo 109 mln. EUR iki 456 mln. EUR. Siekiant užtikrinti, kad ateityje būtų pasirengta teikti visapusišką operatyvinę paramą prieglobsčio procedūroms, nauja daugiamete finansine programa (DFP), 2021–2027 m. laikotarpiui siūlomas 1,22 mlrd. EUR biudžetas.

ES biudžete yra į DFP neįtrauktų išorės priemonių patikos fondų, kaip antai:

- ES skubiosios pagalbos Afrikai patikos fondas (5 mlrd. EUR pradiniu penkerių metų laikotarpiu), kurio įgaliojimai pratęsti iki 2021 m. pabaigos, siekiant padėti Afrikos šalims valdyti migraciją ir vykdyti sienų kontrolę;
- ES regioninis patikos fondas (kuris nuo įsteigimo 2014 m. aktyvavo 2,2 mlrd. EUR), įsteigtas reaguojant į krizę Sirijoje, kuris taip pat buvo pratęstas iki 2021 m. pabaigos ir kuris bus įtrauktas į būsimą ES atsaką į krizę Sirijoje pagal 2021–2027 m. DFP; ir
- Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė (2016–2017 m. – 3 mlrd. EUR, o 2018–2019 m. – 3 mlrd. EUR, dėl abiejų dalių buvo iki galo prisiimti įsipareigojimai ir dėl jų sudarytos sutartys, o beveik 4 mlrd. EUR išmokėta projektams finansuoti ne vėliau kaip iki 2025 m. vidurio). 2020 m. liepos mėn. ES susitarė 485 mln. EUR padidinti humanitarinę paramą pagal Priemonę, kad būtų galima pratęsti dabartines programas iki 2021 m. pabaigos.

Galiausiai, anksčiau į ES biudžetą neįtrauktas Europos plėtros fondas (EPF) buvo įtrauktas į 2021–2027 m. DFP išlaidų kategoriją „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ (98,4 mlrd. EUR visai išlaidų kategorijai). Šis fondas daugiausia dėmesio skiria skurdo naikinimui ir 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkės įgyvendinimui, tačiau pastaraisiais metais vis dažniau naudojamas sprendžiant migracijos klausimus.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Europos Parlamentas visada tvirtai pasisakė už bendrą Europos prieglobsčio sistemą pagal Sąjungos teisinius įsipareigojimus. Parlamentas taip pat ragino mažinti neteisėtą migraciją ir apsaugoti pažeidžiamas grupes.

[2016 m. balandžio 12 d. rezoliucija](#) dėl padėties Viduržemio jūros regione ir poreikio nustatyti holistinį ES požiūrį į migraciją padeda susidaryti bendrą vaizdą apie pagrindines Parlamento pozicijas ir pagrindinius jam rūpimus klausimus.

Europos Parlamentas reikalauja patikimos ir teisingos procedūros, kuri būtų taikoma veiksmingai ir grindžiama negražinimo principu. Jis pabrėžė, kad būtina stengtis nemažinti apsaugos lygio ir neprastinti priėmimo kokybės, taip pat teisingiau paskirstyti prie ES išorės sienų esančioms valstybėms narėms tenkančią našta. Parlamentas ragino valstybes nares pasinaudoti esamomis galimybėmis suteikti humanitarines vizas ir mano, kad tarptautinės apsaugos prašantys asmenys turėtų turėti galimybę kreiptis į bet kurį konsulatą ar ambasadą dėl Europos humanitarinės vizos, todėl prašo iš dalies pakeisti Sąjungos Vizų kodeksą. Parlamentas mano, jog reikia imtis tolesnių veiksmų siekiant užtikrinti, kad bendra Europos prieglobsčio sistema iš tikrųjų taptų viena bendra sistema, o tam reikia išsamaus jos įgyvendinimo vertinimo. Parlamentas atkreipė dėmesį į tai, jog svarbu, kad valstybės narės abipusiai pripažintų ne tik neigiamus, bet ir teigiamus sprendimus dėl prieglobsčio.

Parlamentas atkreipė dėmesį į tai, kad prieglobsčių prašytojų sulaikymas turėtų būti vykdomas tik labai aiškiai apibrėžtomis išimtinėmis aplinkybėmis ir suteikiant jiems teisę teismui apskųsti sulaikymą.

Per 2014–2019 m. teisėkūros kadenciją Europos Parlamentas, kaip viena iš teisėkūros institucijų, parengė derybinę poziciją dėl visų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra

priimamų aktų dėl BEPS reformos, kurie 2016 m. liepos ir gegužės mėn. buvo pateikti dviejuose pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų rinkiniuose. Taryba negalėjo nustatyti pozicijos derybose su Parlamentu dėl Dublino reglamento naujos redakcijos ir Prieglobsčio procedūros reglamento, be kita ko, užgožiančio darba, susijusį su kitais pasiūlymais dėl BEPS reformos.

Kalbant apie santykius su trečiosiomis šalimis, pagal [Visuotinį požiūrį į migraciją ir judumą](#) Parlamentas paragino stiprinti pajėgumų kūrimo pastangas ir perkėlimo į ES veiklą, kuri turėtų būti vykdoma kartu su trečiosiomis šalimis, kurios priėmė daug pabėgėlių. Parlamentas laikosi nuomonės, kad bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis turi būti sutelktas į pagrindinių priežasčių, skatinančių neteisėtus migracijos srautus į Europą, šalinimą. Be to, Parlamentas gali Teisingumo Teisme pateikti ieškinį dėl panaikinimo.

Be to, Parlamentas gali Teisingumo Teisme pateikti ieškinį dėl panaikinimo. Šia priemone buvo sėkmingai pasinaudota (žr. [2018 m. gegužės 6 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą](#)), siekiant panaikinti nuostatas dėl Tarybos direktyvoje 2005/85/EB numatyto bendro trečiųjų šalių, laikomų saugiomis kilmės šalimis ir Europos saugiomis trečiosiomis šalimis, sąrašo priėmimo tvarkos.

Daugiau informacijos šiuo klausimu rasite:

- [Migracija į Europą](#)
- [Migrantų krizė Europoje](#)
- [ES imigracijos politika](#)

Marion Schmid-Drüner
12/2020

